Oponentský posudek k diplomové práce

Téma: Česko-německé (rakouské) jazykové vztahy – možnosti jazykové interference
Autor: Radka Stýblová
Vedoucí diplomové práce: PhDr. Dalibor Zeman, Ph.D.
Oponent: Thomas Maria Haupenthal, M.A.
Datum odevzdání práce: duben 2011

Předložená diplomová práce o rozsahu 93 stran je psána v českém jazyce. Je členěna do pěti hlavních kapitol. K textu je připojen úvod a závěr, seznam použité sekundární literatury, anotační karta a obrazová příloha.
Z názvu práce vyplývá, že se diplomová práce autorky Radky Stýblové bude zabývat otázkou vzájemného jazykového ovlivňování, které je patrné v rámci českého a německého jazyka. Autorka uvádí některé v Rakousku „poněmčené" výrazy a prezentuje krátký historický přehled o českých-německých/rakouských vtazích od středověku do současnosti (str. 8 – 20). Poté se věnuje hlavnímu tématu práce, tj. rozboru rakouských pojmů z oblasti gastronomie a vlivu češtiny na německou lexiku (německé názvy jídel prezentované na rakouských jídelních lístcích - str. 27 - 41). Následuje seznam zkoumaných restaurací v jednotlivých rakouských spolkových zemích, jejichž jídelní lístky, resp. použité výrazivo bylo předmětem analýzy (str. 42 - 72). Výsledky analýzy, resp. ověřování, jsou shrnuty v závěru diplomové práce.
Jedná se o práci, do které autorka určitě investovala mnoho času a úsilí, a to jak v rámci vyhledání pramenů, tak především analýzy slovní zásoby, obsažené ve zkoumaných jídelních listcích. Analýza slovní zásoby z oblasti gastronomie naznačuje, že určité pojmy byly převzaté z češtiny. Je patrné, že právě v oblasti gastronomie nalézáme výrazné stopy češtiny, o čemž svědčí některé výrazivo obsažené v nabídkách gastronomických zařízení, pochopitelně nejvíce v Dolním a Horním Rakousku a nejméně pak ve spolkových zemích, které leží dále od českých hranic, např. *Voralsbersko a Korutansko*. Zajímavá je otázka *Burgenlandska*. Tam se objevují také sledované pojmy docela často, ačkoliv se toto území připojilo k Rakousku výrazně později, zn. roku 1921, předtím bylo součástí Uher. Lze se domnívat, že používání a rozšíření původně slovanských pojmů je výsledek i pozdějšího vývoje?
Dle mého názoru samotný název diplomové práce je nepřesně formulován. Ve své podstatě nejde o zkoumání česko-německých jazykových vztahů, ani o jejich **vzájemné** ovlivňování, ale spíše o jednostranné ovlivňování rakouské němčiny češtinou. Pokud vycházíme z obsahu předložené diplomové práce, mělo by zadání znít například: Jakým způsobem čeština ovlivňovala rakouskou němčinu, zejména v jaké oblasti/oblastech, ve kterém období a regionech tehdejšího Rakouska. Autorka sice některé aspekty zmiňuje, ale historický přehled by měl být více koncentrován na sledované téma a měl by být rovněž z tohoto pohledu podrobnější. Za irelevantní (vzhledem k zadanému tématu) lze považovat líčení vztahů Čechů a Němců v českých zemích v historii, navíc pak, když se autorka dostává „na tenký led" v hodnocení vzájemných vztahů ve 20. století. Každé tvrzení uvedené v diplomové práci je třeba doložit (na základě prostudované literatury, záznamů z archivů, analýzy tehdejšího tisku, záznamu rozhovoru s „očitými" svědky…), např. tvrzení na str. 20: *„plán...v Karlových Varech…; Kdo ho sestavil? O jaký plán se jednalo ?* dtto; str. 20*: „…plán na likvidaci českého národa…"; Jaký plán? Kdo byl autorem? Kdy vznikl - během války nebo před válkou?*). Navíc, pokud se jedná o vzájemné ovlivňování obou jazyků, proč cituje autorka jako jediný pramen - jednu práci - z roku 1858? Proč není uvedena žádná současná literatura?
Metodický přístup čtvrté kapitoly považuji za zdařilé. Autorka analyzuje jídelní lístky 180 restaurací v celé zemi (Rakousku), 20 z každé spolkové země, a konstatuje, že ve 138 jídelních lístcích z těchto restaurací se najde aspoň jeden ze sledovaných pojmů a pouze ve 42

menu nebylo nalezeno žádné ze sledovaného výraziva. Autorka se snaží zahrnout do seznamu restaurace všech druhů/typů a cenových kategorií, a to nejen lokály s tradiční rakouskou kuchyní, ale také mexické, irské nebo italské hospody a rovněž hotely, bary a kavárny.
V příloze jsou tabulky, pomoci nichž si čtenář může porovnat, kde v Rakousku se vyskytují tato slova nejčastěji. Tabulka č.3 dokumentuje všechna spojení s výrazem *Knödel* a z dalších tabulek se můžeme informovat, v jakých názvech jídel jsou slova jako např. *Kren, Zwetschken* a *Powidl*.
Po formální stránce vykazuje diplomová práce na určitých místech povrchní zpracování (autorka několikrát záměňuje Burgenlandsko za Burgundsko, např. str. 42). V práci jsou rovněž některé gramatické chyby a drobné formulační nepřesnosti.

Otázka: Autorka uvádí, že vyraz „Liwanzen" v Rakousku, kromě pohraničních oblastí, téměř vymizel. **Heinz Dieter Pohl (***Die österreichische Küchensprache. Ein Lexikon der typisch österreichischen kulinarischen Besonderheiten (mit sprachwissenschaftlichen Erläuterungen)*. Praesens-Verlag, Wien 2007, ISBN 3-7069-0452-7, (*Studia interdisciplinaria Ænipontana* 11), Artikel *Dalken* und *Liwanzen*), je ale toho názoru, že se slovo „Dalken" v Rakousku považuje částečně za„Liwanzen". Je to možné, že se využívá toto slovo, častěji, než autorka v předpokládá?

Závěr:

Diplomová práce je podle mého názoru sice zajímavě a přehledně zpracovaná, ale vykazuje určité prvky nevyváženosti, např. vzhledem ke druhé kapitole a jistý nesoulad/nevyrovnání se s tématem (viz výše). Praktická část je přínosná pro další bádání.

Doporučuji práci k obhajobě a navrhuji známku dobře (3).

V Praze, 23.5.2011

(Thomas Haupenthal, M.A.)